

สถาบันอนาคตไทยศึกษา
THAILAND FUTURE
FOUNDATION

สังคมที่เติบโตไม่ทัน
ศักยภาพของบุคคล
**ผู้มีความหลากหลาย
ทางเพศ (LGBTQIAN+)**

L = Lesbian (เลสเบี้ยน)
 เพศหญิงที่ชอบและสนใจเพศหญิงด้วยกัน

G = Gay (เกย์)
 เพศชายที่ชอบและสนใจเพศชายด้วยกัน

B = Bisexual (ไบเซ็กชวล)
 กลุ่มที่ชอบได้ทั้งเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม

T = Transgender (ทรานส์เจนเดอร์)
 ผู้ที่เพศกำเนิดไม่ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศ

Q = Queer (ควีเอร์)
 ผู้ที่ไม่ได้จำกัดว่าเป็นเพศใด และต้องรักกับเพศใด

I = Intersex (อินเตอร์เซ็กซ์)
 ผู้ที่มีภาวะเพศกำกวม ระบุเพศไม่ได้ มีลักษณะทางกายภาพแตกต่าง

A = Asexual (อะเซ็กชวล)
 ผู้ที่ไม่มีแรงดึงดูดทางเพศ แต่มีรักโรแมนติกและเพศสัมพันธ์ได้

N = Non-Binary (นอน-ไบนารี)
 ผู้ที่ไม่ต้องการระบุเพศของตัวเอง
 ไม่จำกัดอยู่ที่เพศชายหรือหญิง

สีแดง	หมายถึง	ชีวิต
สีส้ม	หมายถึง	การเยียวยา
สีเหลือง	หมายถึง	แสงอาทิตย์ที่ส่องสว่าง
สีเขียว	หมายถึง	ธรรมชาติ
สีน้ำเงิน	หมายถึง	ความสามัคคี
สีม่วง	หมายถึง	จิตวิญญาณอันแน่วแน่

the meaning of LGBTQIAN+

สารบัญ

1. ตัวเลขที่สูญหาย : ประชากรผู้หลากหลายทางเพศที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ไม่ใช่รัฐไทย.....	1
2. Y Economy : เมื่อซีรี่ย์วายกลายเป็นอุตสาหกรรมพันล้าน.....	5
3. LGBTQIAN+ กับศาสนา : ทางรอดของเพศที่หลากหลายภายใต้บริบทของศาสนาอิสลาม	8
4. ศักยภาพที่หายไป : การถูกกีดกันออกจากการทำงานเนื่องด้วยเพศสภาพที่ยังมีอยู่จริง	12
5. พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม : ความเท่าเทียมที่ต้องรอเวลา.....	15
เกี่ยวกับสถาบันอนาคตไทยศึกษา	23

1. ตัวเลขที่สูญหาย : ประชากรผู้หลากหลายทางเพศที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย แต่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทย

ประเทศไทยมีการจัดทำแบบสำรวจระดับชาติโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติมาเป็นระยะเวลานาน โดยแบบสำรวจมีความหลากหลายและครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่และความกินดีอยู่ดีของประชาชน เช่น การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) โครงการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย และการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม **ยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเพศสภาพที่หลากหลายในแบบสำรวจระดับชาติ** ทำให้ขาดข้อมูลในการวิเคราะห์สถานภาพทางสังคม สุขภาพ และการทำงานในปัจจุบันของกลุ่มเพศทางเลือกในประเทศไทย รวมถึงการขาดข้อมูลที่แน่ชัดถึงจำนวนประชากรไทยที่เป็น LGBTQIAN+ ในปัจจุบัน ซึ่งมีแค่ตัวเลขจากการประมาณการเท่านั้น โดยตัวเลขล่าสุดที่มีหน่วยงานประมาณการออกมาเปิดเผยว่าประเทศไทยมีประชากร LGBTQIAN+ อยู่ทั้งสิ้น คิดเป็นร้อยละ 5-8 ของประชากรไทยทั้งหมด⁵⁻⁷

การที่ข้อมูลจากการสำรวจทางสถิติไม่สามารถจำแนกเพศของผู้ตอบแบบสอบถามออกได้มากกว่าเพศชายและเพศหญิง ทำให้**กลุ่มเพศทางเลือกถูกลบออกไปจากตัวเลขทางสถิติในฐานะข้อมูลของประเทศไทย** ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ นอกจากจะเป็นภาพแทนของประชากร LGBTQIAN+ ในประเทศแล้ว ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ทราบสัดส่วนของการเกิดเหตุหรือสัดส่วนของประชากรที่ประสบปัญหาในประเด็นต่าง ๆ เช่น สุขภาพ การทำงาน เพื่อนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณไปใช้ช่วยเหลือในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม ยกตัวอย่างเช่น

ปัญหาที่ถูกมองข้าม เพราะตัวเลขที่ไม่ชัดเจนเพียงพอ

1. การถูกกลั่นแกล้งและคุกคามในรั้วโรงเรียน¹²⁻¹⁴

รายงานวิจัย “การรังแกต่อกลุ่มนักเรียนที่เป็นหรือถูกมองว่าเป็นคนข้ามเพศหรือคนรักเพศเดียวกัน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา: รูปแบบความชุก ผลกระทบ แรงจูงใจ และมาตรการการป้องกันใน 5 จังหวัดประเทศ” โดย ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข สวัสดิการและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี 2557

มีนักเรียนที่ระบุว่าตนเองเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศร้อยละ 11.9 ซึ่งขัดกับการรับรู้ของครูและผู้บริหารของโรงเรียนบางแห่งที่ให้สัมภาษณ์ว่าไม่มีนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศเลยหรือมีเป็นส่วนน้อย **นั่นคือบุคลากรภายในโรงเรียนยังขาดการรับรู้ถึงตัวตนของนักเรียนกลุ่มนี้อยู่**

ร้อยละ 55.7 ของนักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศถูกรังแกภายในหนึ่งเดือนก่อนการให้ข้อมูล และถูกรังแกมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้มีความหลากหลายทางเพศถึง 2 เท่า รวมถึงอยู่ในชายซิมเคร้ามากกว่านักเรียนที่ไม่ใช่ผู้มีความหลากหลายทางเพศถึง 3 เท่า

ซึ่งในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ครอบคลุมการคุกคามและกลั่นแกล้งกันภายในโรงเรียนโดยตรง¹⁶ ที่ใกล้เคียงกันมากที่สุดในปัจจุบันมีเพียงกฎหมายที่ใช้จัดการกับพฤติกรรมกลั่นแกล้งและดูถูกผู้อื่น ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น ซึ่งจะเข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นประมาท มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁷ ดังนั้น การมีข้อมูลทางสถิติในประเด็นที่เกี่ยวข้องจะทำให้สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการต่อต้านการรังแก คุกคาม หรือเลือกปฏิบัติในโรงเรียนได้

ประเทศไทยโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติเอง ได้มีการจัดทำแบบสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับการถูกลั่นแกล้งและคุกคามในโรงเรียน ดังนั้น หากมีการปรับข้อถามเรื่องเพศให้มีความหลากหลายมากขึ้นก็จะทำให้สามารถวัดระดับและติดตามสถานการณ์การถูกคุกคามของนักเรียน LGBTQIAN+ ได้อย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การโดนทำร้ายและคุกคามในสังคม¹⁸⁻²¹

เนื่องจากสถิติที่ประชากรกลุ่มเพศทางเลือกถูกทำร้ายมีความกระจัดกระจายตามหน่วยงานที่ทำการเก็บข้อมูล รวมถึงกฎหมายไทยยังไม่มีการระบุสาเหตุการเกิดเหตุว่าเป็น "อาชญากรรมจากความเกลียดชัง (hate crime)" ทำให้ไม่อาจทราบรูปแบบการก่อเหตุที่เกิดขึ้นกับคนกลุ่ม LGBTQIAN+ ในประเทศไทยได้¹⁸ ดังนั้น การมีข้อมูลที่ต่อเนื่องในประเด็นดังกล่าวจะทำให้สามารถนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติที่มีอยู่จริงในสังคม และสนับสนุนการพัฒนากฎหมายและนโยบายใหม่ ๆ เพื่อใช้ปกป้องสิทธิของบุคคล LGBTQIAN+ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- รายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแอฟริกาและเลสเบียนระหว่างประเทศ (IGLHRC) พบว่า ระหว่างปี 2549-2555 มีเลสเบียนในไทยถูกสังหาร 15 คน
- มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน ในปี 2561 เก็บข้อมูลจากสื่อ พบว่า ผู้มีความหลากหลายทางเพศในไทยถูกสังหารจำนวน 21 คน ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่ คือ ฆ่าเพราะความเกลียดชัง

ประเทศไทยมีความเคลื่อนไหวในปี 2563 แต่ยังไม่มีความคืบหน้า²²

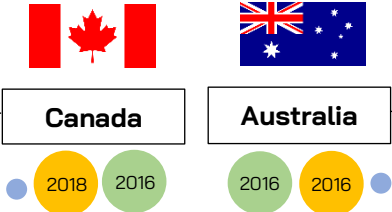
เมื่อปี พ.ศ.2563 สสส.ได้จัดงานเสวนาและรับฟังความคิดเห็น “ยุทธศาสตร์สุขภาวะกลุ่ม LGBTQIAN+ ฉบับแรกของประเทศไทย” โดยมีการระดมนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และภาคีเครือข่ายเพื่อจัดทำร่างยุทธศาสตร์สุขภาวะกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศสำหรับปี 2564-2566 ซึ่งได้มีการพูดคุยเพื่อพัฒนาแนวคำถามสำหรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในรูปแบบสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติด้วย

อย่างไรก็ตาม ในแบบสอบถามที่มีการเผยแพร่ออกมาล่าสุดของสำนักงานสถิติแห่งชาติยังไม่มีการปรับเพิ่มข้อคำถามเรื่องเพศแต่อย่างใด

Case study: ประเทศที่มีการเพิ่มข้อคำถามเรื่องเพศ และตัวอย่างการใช้ประโยชน์²³

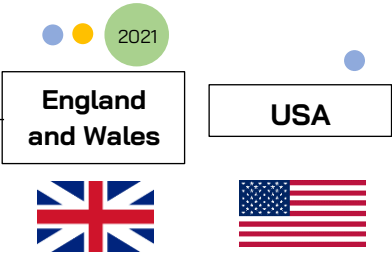
- = Social survey = จัดทำแบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลของ LGBTQIAN+ โดยเฉพาะ
- = National survey = เพิ่มข้อคำถามเรื่องเพศเข้าไปในแบบสำรวจระดับชาติที่มีอยู่แล้ว
- = Census = การสำรวจสำมะโนประชากร

- แคนาดาเป็นประเทศแรกในโลกที่นำข้อคำถามเกี่ยวกับ Transgender และ Non-binary มารวมไว้ในแบบสำรวจสำมะโนประชากร ในปี 2564¹
- แคนาดาได้ทำการสำรวจ 2SLGBTQI+ Action Plan Survey นำไปสู่ **2SLGBTQI+ federal Action Plan (2563-2564)** ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างชุมชนที่มีความปลอดภัยสำหรับกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในแคนาดา²

- การสำรวจระดับชาติ The Australian Marriage Law Postal Survey ในปี 2560 ถูกออกแบบมาเพื่อประเมินการสนับสนุนการแต่งงานเพศเดียวกันในออสเตรเลีย โดยมีผู้ตอบเห็นด้วยร้อยละ 61.6 นำไปสู่การอภิปรายในรัฐสภาและการลงคะแนนเพื่อรับรองการแต่งงานเพศเดียวกันในที่สุด³
- The Victorian Population Health Survey 2017 ที่มีการเก็บข้อมูลของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ¹⁰ นำไปสู่กลยุทธ์ LGBTQI+ ระดับภาครัฐครั้งแรกของรัฐวิกตอเรีย ในชื่อ **Pride in our future: Victoria's LGBTQI+ strategy 2022-32** เพื่อขับเคลื่อนความเสมอภาคและการรวมชุมชนชาว LGBTQI+ ที่หลากหลายในรัฐวิกตอเรียมาไว้ในทุกแง่มุมการทำงานของรัฐบาลในทศวรรษปัจจุบัน¹⁵

- ในปี 2560 รัฐบาลอังกฤษได้ทำการสำรวจระดับชาติเกี่ยวกับประสบการณ์ของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยพบว่าบุคคลกลุ่มนี้เผชิญกับการเลือกปฏิบัติในหลายด้านของชีวิต ทั้งการจ้างงาน การดูแลสุขภาพ และการศึกษา²
- นำไปสู่แผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ อันประกอบไปด้วย การขยายโครงการต่อต้านการรังแกบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในโรงเรียน การผลักดันข้อเสนอเพื่อยุติการบำบัดเพื่อการเปลี่ยนเพศในสหราชอาณาจักร และปรับปรุงการบันทึกและการรายงานของอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง เป็นต้น⁹

- ในปี 2555 การสำรวจการเลือกปฏิบัติต่อคนข้ามเพศแห่งชาติ (National Transgender Discrimination Survey : NTDS) แสดงให้เห็นอัตราการเลือกปฏิบัติ การคุกคาม และความรุนแรงที่มีต่อบุคคลข้ามเพศในอัตราที่สูง⁴
- ในเดือนมกราคม ปี 2566 สหรัฐอเมริกาได้กำหนดวาระ **Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity** ซึ่งรวมไปถึงการเพิ่มงบประมาณสำหรับพัฒนาแบบสอบถามเพื่อเพิ่มข้อคำถามเกี่ยวกับเพศทางเลือกไว้ในแบบสำรวจสำมะโนประชากร เพื่อแก้ปัญหาการมีข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับจำนวนและสถานะทางสังคมของกลุ่มคนเหล่านี้¹¹

ตัวอย่างข้อคำถามเรื่องเพศในแบบสำรวจของต่างประเทศ

Question 1	Question 2
ประเทศอังกฤษ²⁴	
What is your sex? <i>A question about gender identity will follow later on in the questionnaire.</i> ☐ Female ☐ Male	Is the gender you identify with the same as your sex registered at birth? <i>This question is voluntary.</i> ☐ Yes ☐ No (Enter gender identity)
ประเทศแคนาดา²⁵	
What was this person's sex at birth? Sex refers to sex assigned at birth. ☐ Male ☐ Female	What is this person's gender? Refers to current gender, which may be different from sex assigned at birth and may be different from what is indicated on legal documents. ☐ Male ☐ Female ☐ Or please specify this person's gender:

Question 1	Question 2
ประเทศออสเตรเลีย ²⁶	
Sex	
What was (your/Person's name/their) sex recorded at birth? Please (tick/mark/select) one box. ☐ Male ☐ Female ☐ Another term (please specify)	Were you born with a variation of sex characteristics (sometimes called 'intersex' or 'DSD')? Please (tick/mark/select) one box: ☐ Yes ☐ No ☐ Don't know ☐ Prefer not to answer
Gender/ sexual orientation	
How (do/does) (you/Person's name/they) describe (your/their) gender? Gender refers to current gender, which may be different to sex recorded at birth and may be different to what is indicated on legal documents. Please (tick/mark/select) one box: ☐ Man or male ☐ Woman or female ☐ Non-binary ☐ (I/They) use a different term (please specify) ☐ Prefer not to answer	How do you describe your sexual orientation? Please (tick/mark/select) one box: ☐ Straight (heterosexual) ☐ Gay or lesbian ☐ Bisexual ☐ I use a different term (please specify) ☐ Don't know ☐ Prefer not to answer

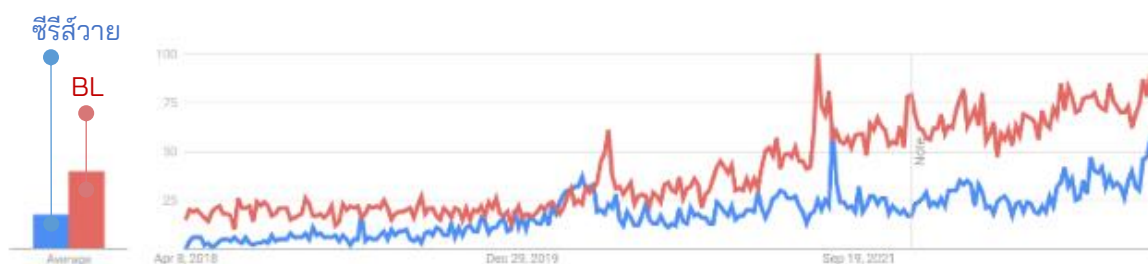
ความกังวลเรื่องความปลอดภัยในการเปิดเผยข้อมูล

อย่างไรก็ตาม การที่จะเพิ่มข้อคำถามเรื่องเพศให้ครอบคลุมบุคคลเพศทางเลือกที่มีความหลากหลายให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม ยังมีประเด็นเรื่องความเต็มใจที่จะตอบคำถามเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากยังมีประชาชนบางส่วนที่กังวลว่าการเปิดเผยตัวตนจะนำไปสู่ผลเสียต่อชีวิตของตนในทางใดทางหนึ่ง หรือนำไปสู่การถูกเลือกปฏิบัติ²⁷ เช่น ถูกกีดกันจากผลประโยชน์ที่จะได้จากภาครัฐ เป็นต้น ภาครัฐจึงควรให้ความสำคัญกับการปิดช่องว่างด้านความปลอดภัยของข้อมูลและมีความชัดเจนเรื่องการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้ประชาชนรู้สึกปลอดภัยในการเปิดเผยข้อมูลให้แก่ภาครัฐ และมีความมั่นใจว่าตนเองจะได้รับประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูลอย่างเต็มประสิทธิภาพ

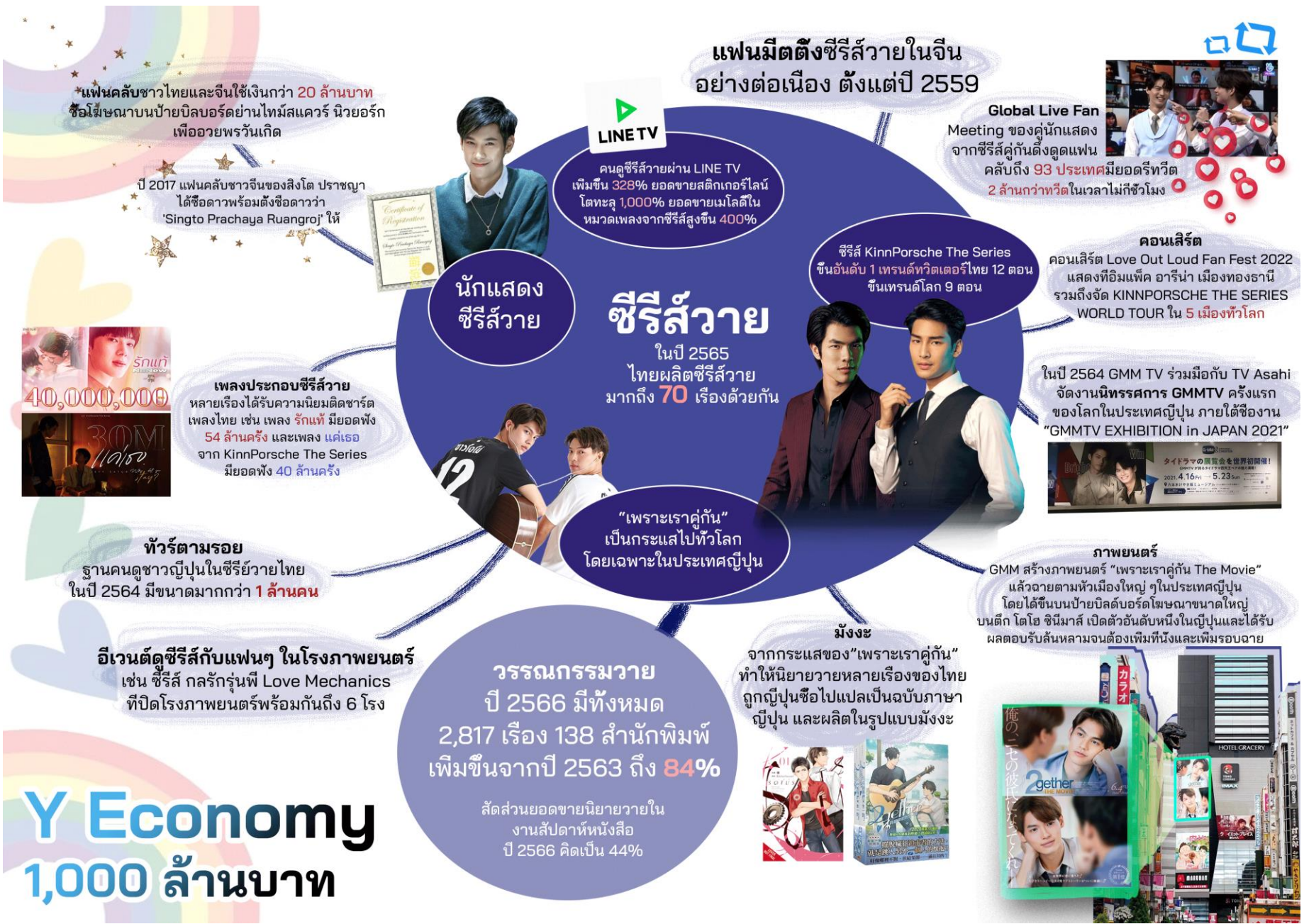
2. Y ECONOMY : เมื่อซีรี่ย์วายกลายเป็นอุตสาหกรรมพันล้าน

ซีรี่ย์วาย คือ สื่อบันเทิงที่รับเอาขนบของบันเทิงคดีแนวบอยเลิฟญี่ปุ่น (Japanese boys love) หรือ บีแอล (BL) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักระหว่างเพศชายด้วยกัน ซึ่งมีประวัติศาสตร์ในไทยมาอย่างยาวนานตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 ในรูปแบบของการตูนญี่ปุ่นละเมิดลิขสิทธิ์ จนพัฒนามาเป็นกระแสความนิยมและวัฒนธรรมสาววายในปัจจุบัน²⁸

โดยความสนใจที่ผู้ชมมีต่อซีรี่ย์วายสูงขึ้นอย่างมากในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยที่ก้าวเข้ามาเป็นผู้เล่นและสร้างสื่อออกมามากมายสามารถสร้างมูลค่าจากตลาดนี้ไปได้ถึง 1 พันล้านบาท และมีผู้ชมเพิ่มขึ้นในปี 2563 คือเมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อนหน้าแล้วเพิ่มมากขึ้นถึง 328%²⁹ กระแสความนิยมดังกล่าวถึงขั้นถูกนำไปตีพิมพ์บน Time.com³⁰ รวมถึงกลายเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์ที่ออกโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่น ผ่านงาน Mini Thai Festival ที่จัดขึ้นในโอซาก้า ประเทศญี่ปุ่น เมื่อปีที่ผ่านมามี³¹

วงการหนังสือและวรรณกรรมในประเทศไทยก็เป็นอีกภาคส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองกระแสความนิยมในสื่อบันเทิงชายรักชายด้วยเช่นกัน จากที่เคยมีกรณีสำนักพิมพ์แบนวรรณกรรมที่มีลักษณะ 'รักร่วมเพศ' ในปี พ.ศ.2555³² ในปัจจุบัน เรากลับเห็นภาพสำนักพิมพ์ใหญ่ก้าวเข้ามาเล่นในตลาดด้วยการเปิดสำนักพิมพ์ในเครือสำหรับ 'นิยายวาย' โดยเฉพาะ เช่น เอเวอร์วาย (Jamsai), Rose (Amarin), Deep (สถาพรบุ๊คส์), SENSE BOOK จนนำไปสู่ Y Book Fair หรือมหกรรมนิยายและการ์ตูนวายแห่งชาติ ที่ถูกจัดขึ้นครั้งแรกในปี 2560 และกำลังจะถูกจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 6 ในเดือนกรกฎาคมปีนี้ รวมถึงนิยายวายบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Dek-d.com ที่หมวดหมู่นิยายวายเป็นหมวดหมู่ที่มีการกดติดตามมากที่สุดในปี 2562-2563 และมากเป็นอันดับสามในปี 2564-2565 คือมีผู้ติดตามถึง 25,000 – 62,350 คน³³

Y Economy 1,000 ล้านบาท

ภาพด้านบนได้แสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมซีรีส์วายเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อต่อยอดให้มีความยั่งยืนและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะการพัฒนาอุตสาหกรรม จาก ธนาคารแห่งประเทศไทย³⁴

	ข้อเสนอแนะ	การดำเนินงานของภาครัฐ
1.	การกำหนดอำนาจหน้าที่หน่วยงานกลางให้มีหน้าที่และอำนาจในการดูภาพรวมการส่งเสริมธุรกิจผลิตสื่อบันเทิงอย่างเหมาะสม โดยปัจจุบันมี สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) (CEA) ที่เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน แต่ยังไม่มีความชัดเจนที่และงบประมาณมากพอที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ในปี 2564 CEA ได้จัดกิจกรรม “CEA: Creative Industries Program” เพื่อส่งเสริมศักยภาพธุรกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทยในรูปแบบ Soft Power โดยหนึ่งในโครงการที่ทำได้คือการทำ “Series Y Documentary” ร่วมกับภาคเอกชนในวงการซีรีส์วาย ซึ่งเป็นสารคดีสั้นเจาะลึกเบื้องหลังความสำเร็จของซีรีส์ประเภท BoysLove ทั้งในตลาดในและต่างประเทศ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ผลิต ³⁵
2.	การสนับสนุนด้านเงินทุนผ่านมาตรการของภาครัฐ เช่น เงินอุดหนุน หรือการอำนวยความสะดวกในการถ่ายทำเพื่อลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น	
3.	การสนับสนุนด้านตลาดต่างประเทศ ให้ผู้ผลิตสื่อโดยเฉพาะผู้ผลิตรายย่อยที่มีศักยภาพที่ขาด โอกาส มีช่องทางในการนำคอนเทนต์ออกไปฉายในต่างประเทศ เช่น ผ่านแพลตฟอร์มหรืองาน แสดงฉายภาพยนตร์ต่างๆ นอกจากนี้ ภาครัฐจำเป็นต้องร่วมมือกับผู้ผลิตในการศึกษาตลาด ต่างประเทศ และส่งเสริมการผลิตคอนเทนต์ให้เข้ากับความต้องการของผู้บริโภคต่างชาติ	ในปี 2564 กระทรวงพาณิชย์ได้จัดโครงการส่งเสริมผู้ผลิตคอนเทนต์ซีรีส์วาย มีผู้ประกอบการคอนเทนต์วายของไทยเข้าร่วมจำนวน 10 ราย เกิดเป็นการนัดหมายเจรจาธุรกิจรวมกว่า 158 นัดหมาย ทำรายได้กว่า 360 ล้านบาท ³⁶
4.	การส่งเสริมระบบนิเวศของธุรกิจ (ecosystem) ให้ภาคเอกชนสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และไม่เข้าแทรกแซงการทำธุรกิจ ประกอบกับเข้า มามีส่วนร่วมวางแผนอย่างใกล้ชิดกับภาคเอกชนในการสอดแทรกความเป็นไทยที่ต้องการส่งเสริม ในตลาดต่างประเทศ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวหรือรูปแบบการใช้ชีวิตของคนไทย	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยกระตุ้นยอดท่องเที่ยวในช่วงโควิดด้วยการดึงเอานักแสดงซีรีส์วายมาช่วยโปรโมทผ่านการทำรายการ Thailand, I Miss You ³⁷
5.	การส่งเสริมด้านอื่นๆ ที่เอื้อต่อการเติบโตของธุรกิจ เช่น การส่งเสริมเสรีภาพในการนำเสนอ เนื้อหา (Censoring) การส่งเสริมกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาทักษะแรงงานและการส่งเสริมสวัสดิการของแรงงานภายในธุรกิจ ทั้งแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ เป็นต้น	

อย่างไรก็ตาม สวนทางกับกระแสและจำนวนซีรีส์วายที่พุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว กลับมีการถกเถียงถึงประเด็นว่าซีรีส์วายเหล่านี้ไม่ได้ช่วยขับเคลื่อนความเท่าเทียมทางเพศในสังคมแม้จะมีการใช้อัตลักษณ์ของกลุ่มคนเหล่านี้ในการสร้างรายได้ให้ตนเองก็ตาม เนื่องจากเรื่องราวไม่ได้ตั้งอยู่บนเพศวิถีของตัวละคร แต่เป็นการผูกโยงเรื่องเพื่อสร้างแรงดึงดูดให้ผู้ชมสนใจมากที่สุด เรียกได้ว่าเป็นการนำเอาเพศสภาพมาใช้เป็น gimmick ของเรื่องราวเท่านั้น และมีเป้าประสงค์เพื่อการสื่อถึงความรักในอุดมคติโดยไม่ยึดโยงกับสภาพความเป็นจริงในสังคมที่กลุ่มคน LGBTQIAN+ กำลังเผชิญอยู่^{38,39}

กล่าวได้ว่า กระแสของ ซีรีส์วาย ถือเป็นตลาดใหม่และตลาดใหญ่ที่ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันถือได้ว่าเป็นหนึ่งในผู้นำตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบัน แต่ก็ต้องมีการคำนึงถึงเนื้อหาที่ไม่เอาเปรียบชุมชนชาว LGBTQIAN+ และสนับสนุนคุณภาพชีวิตของผู้มีความหลากหลายทางเพศไปพร้อมกัน

3. LGBTQIAN+ กับศาสนา : ทางรอดของเพศที่หลากหลาย ภายใต้บริบทของศาสนาอิสลาม

“พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ก็มีความหลากหลายทางเพศไม่ต่างจากกรุงเทพฯ หรือที่อื่น ๆ ในโลก แต่คนในกลุ่มนี้ไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมจากคนกลุ่มใหญ่”

ดร.อันธิมา แสงชัย
อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
และนักเคลื่อนไหวด้านความหลากหลายทางเพศ ในพื้นที่ จ.ปัตตานี⁴⁰

หากจะประมาณการจำนวน LGBTQIAN+ ในประเทศไทย โดยอ้างอิงจากผลการสำรวจของ LGBT Capital ในปี 2562 ที่ร้อยละ 5⁵ และการประมาณการโดยประธานองค์กรบางกอกเรนโบว์ ในปี 2565 ที่ร้อยละ 8^{6,7} แล้วคูณด้วย สัดส่วนของคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามในปีล่าสุดที่มีข้อมูลโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ คือปี พ.ศ.2561⁴¹ (5.4%) จะได้ออกมาเป็นตัวเลข **ร้อยละ 0.35** หรือ สัดส่วนที่คาดการณ์ว่าเท่ากับจำนวนกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศซึ่งนับถือศาสนาอิสลามที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

โดยหากคูณกับจำนวนคนไทยในปีเดียวกัน (67,706,048 คน) พบว่า ประเทศไทยมีตัวเลขประมาณการของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ทั้งสิ้น **237,648 คน** โดยคาดการณ์ได้ว่าบุคคลกลุ่มนี้ล้วนต้องประสบปัญหาการถูกแบ่งแยกและคุกคาม อันเนื่องมาจากการเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศภายใต้บริบทของสังคมและบทบัญญัติที่เคร่งครัดของศาสนา

6.5% * 5.4% = 0.35% = 237,648 คน

Fact Box

ผลสำรวจทางสถิติ จากงานวิจัยเรื่อง “การแก่งัดกันของเด็กนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปี พ.ศ.2561” โดยความร่วมมือระหว่างคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และดีแทค^{42,43} พบว่าเมื่อพิจารณาร่วมกันระหว่างเพศและศาสนาแล้ว จะพบว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่นับถือศาสนาอิสลามหรือศาสนาอื่นๆ จะเป็นผู้ถูกรังแกมากกว่ากรณีที่มีเพียงองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง

ผลการวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ ว่าด้วย “การกีดกันต่อเพศทางเลือก” ในประเทศไทย ในปี 2564 โดย ศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)⁴⁴ พบว่า คนไทยที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธจะมีแนวโน้มของการกีดกันต่อเพศทางเลือกมากกว่าคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธถึงร้อยละ 26-29

บริบทในศาสนาอิสลาม...รักร่วมเพศ = บาป⁴⁵

 <p>ชายรักชาย</p> <p>ในคัมภีร์อัล-กุรอานอ้างอิงไปถึงเหตุการณ์เมืองโซดอมและกอมมอราห์ ที่เล่าว่าเมืองทั้งสองแห่งถูกพระเจ้าทำลายล้างด้วยไฟและกำมะถัน เนื่องจากผู้ชายส่วนใหญ่มักมีพฤติกรรมรักร่วมเพศ พฤติกรรมรักร่วมเพศในเพศชายด้วยกันจึงถือได้ว่าไม่เป็นไปตามพระประสงค์ของพระเจ้า และเห็นชอบแค่เพศสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในการสมรสระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น</p>	 <p>หญิงรักหญิง</p> <p>ในคัมภีร์อัล-กุรอานไม่มีการระบุถึงข้อห้ามที่มีต่อพฤติกรรมหญิงรักหญิงอย่างชัดเจน จึงเป็นการตีความว่าพฤติกรรมหญิงรักหญิงจัดเป็นซินา (Zina) หรือการมีเพศสัมพันธ์นอกสมรส แต่ไม่ถือเป็นอาชญากรรมที่มีโทษสถานหนักหรือฮุดูด (Hudud / Hadd)</p>	 <p>คนข้ามเพศ</p> <p>กรณีของคนข้ามเพศหรือผู้ผ่าตัดแปลงเพศไม่ได้มีกล่าวถึงโดยตรงแต่ระบุถึงบทลงโทษของผู้ที่เลียนแบบเพศตรงข้าม ทั้งหญิงที่ทำตัวเหมือนชาย และชายที่ทำตัวเหมือนหญิง โดยในบันทึกทางศาสนาที่เรียกว่าฮะดีษ (Hadith) ได้ระบุไว้ว่า ศาสดามุฮัมมัดได้เนรเทศชายที่เลียนแบบหญิง แต่ไม่ได้ลงโทษด้วยการประหารชีวิต</p>
--	--	---

บริบททางสังคม

เนื่องจากศาสนาอิสลามไม่มีองค์กรกลางระดับโลกที่จะเป็นผู้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้มีความเหมือนกันในทุกพื้นที่ จุดยืนและทัศนคติของสังคมมุสลิมมีต่อ LGBTQIAN+ จึงแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ และค่อนข้างมีความหลากหลาย ดังที่แสดงให้เห็นอย่างคร่าว ๆ ได้ในตารางด้านล่างนี้

บริบทของพื้นที่	ไทย ⁴⁶	โลก
รัฐอิสลาม/ ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักในพื้นที่	มีแรงกดดันต่อความหลากหลายทางเพศสูง โดยคนในพื้นที่มองว่าการแสดงออกที่ไม่ตรงกับเพศสภาพเป็นการทำให้ศาสนาเสื่อมเสีย	การตีความกฎหมายชารีอะห์ในแนวทางส่วนใหญ่ มองว่าการมีเพศสัมพันธ์กับคนเพศเดียวกันสมควรได้รับโทษเท่ากับการคบชู้ คือต้องตัดสินลงโทษประหารชีวิต
ศาสนาอิสลามไม่ได้เป็นศาสนาหลักในพื้นที่	เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางเพศสูง และมีระดับการกดทับที่น้อยกว่ามาก โดยอาจผ่อนคลายเป็นได้มากถึงการยอมรับและสนับสนุนอย่างเปิดเผย	มีการยอมรับคนข้ามเพศในวัฒนธรรมมุสลิมของหลายประเทศทั่วโลก ในขณะที่การแสดงความปรารถนาทางเพศต่อคนเพศเดียวกันอย่างโจ่งแจ้งยังเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ยาก

Persona^{40,47}

นาย A

- ชายวัยกลางคน อาศัยอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- แต่งกายเหมือนชายชาวมุสลิมทั่วไป ไว้ผมสั้น และใช้ชีวิตแบบเคร่งศาสนา แต่ใส่ชุด "กูรง" ซึ่งเป็นเสื้อผ้าสำหรับสตรีมุสลิม เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
- รู้สึกด้วยตัวเองว่าเป็นเรื่องผิดบาปมาก แต่คนใกล้ชิดก็เข้าใจและไม่ตำหนิติเตียน แต่ได้รับเสียงเตือนมาจากคนรอบข้างบ่อยครั้งว่าสิ่งที่เขากำลังทำเป็นเรื่องไม่ดีและเป็นบาป และถูกกีดกันไม่ให้เข้าใช้บริการในร้านกาแฟหรือร้านอาหารที่เจ้าของไม่เห็นด้วยกับการเป็นคนที่มีความหลากหลายทางเพศ

นาย B

- เยาวชนชาย อายุ 15 ปี อาศัยอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- เมื่ออยู่ที่โรงเรียนสอนศาสนาหรือโรงเรียน "ปอเนาะ" มักถูกล้อด้วยวาจาว่าดูสกปรก ถูกเรียกว่า "ปอเน" (ภาษาอาหรับหรือภาษามลายูปัตตานี หมายถึง 'กะเทย') หรือถูกคุกคามทางร่างกาย เช่น โดนเตะ โดนครูสอนศาสนาลงโทษ
- ต้องย้ายจากโรงเรียนปอเนาะไปเข้าโรงเรียนสามัญที่มีการสอนศาสนาควบคู่ไปด้วย เพื่อลดแรงกดดันทางสังคมที่เผชิญ

นาย C

- ชายวัย 20-25 ปี อาศัยอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ถูกรังแกเนื่องจากเพศสภาพ
- ตอนเด็กประพฤติตัวตามชนบโดยปกปิดอัตลักษณ์ทางเพศที่แท้จริงเอาไว้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ
- ปัจจุบันเป็นครูที่โรงเรียนสอนศาสนาที่ตัวเองเคยเรียน และถูกนักเรียนแซวว่าเป็น "อุस्ताซปอเน" หรือ "ครูกะเทย"

Fact Box : การต่อสู้ในพื้นที่

Look South Peace

เป็นองค์กรในจังหวัดยะลา ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยเน้นช่วยเหลือเยาวชนผู้มีความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะ เพื่อรับคำร้องเรียนและช่วยเหลือเยาวชนในพื้นที่ที่ถูกกระทำรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ซึ่งกิจกรรมประกอบไปด้วย

- 1) การจัดให้มีวงชวนคุยเพื่อระบายความในใจ โดยมีการทำงานร่วมกับศูนย์สุขภาพจิตที่ 12 สำนักงานพัฒนาความมั่นคงของมนุษยประจำจังหวัด และบ้านพักเด็ก
- 2) การพัฒนาแกนนำมาช่วยทำงานต่อ เพื่อให้สามารถที่จะใช้เครื่องมือต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประเมินสุขภาพจิต ให้คำปรึกษา เสริมพลังใจ และเสริมองค์ความรู้เรื่องสิทธิ เป็นต้น

หนทางแก้ไขและประนีประนอม

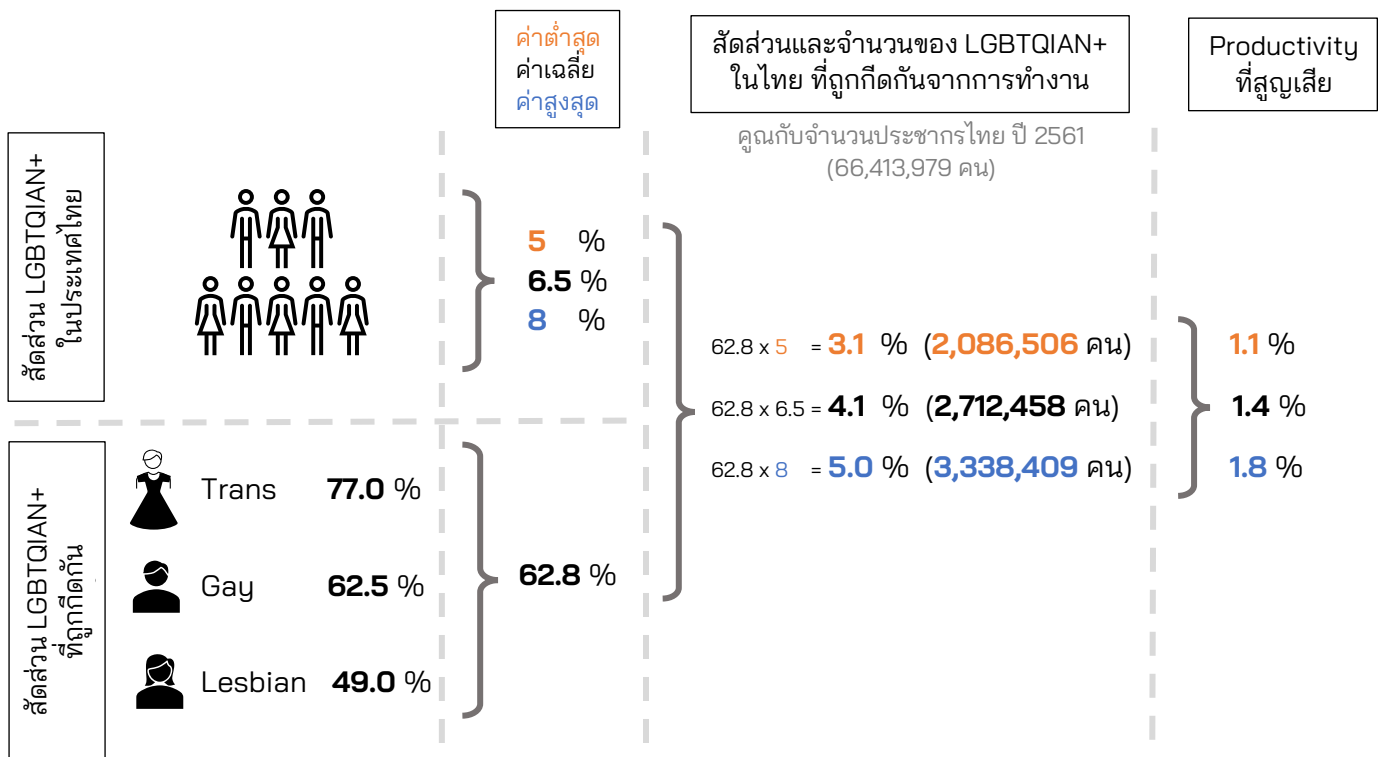
คุณวาริช หนูช่วย หนึ่งในตัวแทนของกลุ่มผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามและเป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยได้เคยเข้าร่วมเดินขบวนในม็อบที่ตั้งของกลุ่มเสรีไทยพลัส เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2563 และร่วมปราศรัยในประเด็นดังกล่าว ได้ให้ความคิดเห็นถึงหนทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้⁴⁶

1. **นำเสนอคำสอนในด้านที่มีความประนีประนอมกับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น** เนื่องจากคำสอนที่เผยแพร่ในปัจจุบันโน้มเอียงไปทางที่สื่อว่าการมีความหลากหลายทางเพศเป็นบาป ในขณะที่ก็มีคำสอนส่วนที่ดีความไปได้เช่นกันว่าศาสดามุฮัมมัดมีความเมตตาและประนีประนอมต่อคนกลุ่มนี้ เช่น
 - การอ้างหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดีเพื่อโต้แย้งว่าเมืองที่อ้างอิงในคัมภีร์นั้นไม่ได้ถูกทำลายเพราะการที่ประชากรในเมืองเป็นคนรักเพศเดียวกัน
 - ในคัมภีร์อัล-กุรอานไม่ได้มีการระบุถึงการลงโทษคนรักเพศเดียวกันไว้ และในประวัติศาสตร์อิสลามสมัยนบีมุฮัมมัดก็มีการกล่าวถึงการมีอยู่ของคนรักเพศเดียวกันจำนวนหนึ่ง แต่ไม่ปรากฏว่ามีการลงโทษด้วยการประหารชีวิต เป็นต้น⁴⁸
 - ไมเคิล มุฮัมมัด ไนต์ (Michael Muhammad Knight) นักวิชาการด้านศาสนาและวัฒนธรรมศึกษาแห่ง University of Central Florida ให้ความเห็นที่สรรพนามเพศชายของพระเจ้าเป็นเพียงอุบัติเหตุทางไวยากรณ์ของภาษาอาหรับซึ่งขาดสรรพนามที่เป็นกลางทางเพศ ดังนั้นจึงต้องมีการจารึกคำว่า 'เขา' หรือ 'เธอ' ประกอบในทุกคำนาม นอกจากนี้เขายังตั้งข้อสังเกตว่าการเตาฮีด (tawhid) หรือความเป็นหนึ่งเดียวของอัลลอฮ์ต้องการให้พระเจ้าอยู่นอกเหนือไปจากความเป็นเพศใดเพศหนึ่ง และมุมมองแบบทวิภาคใดๆ เกี่ยวกับเพศ หรือการรับรู้ว่าชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะกลายเป็นการลบล้างแนวคิดเรื่องเอกภาพนั้นไป⁴⁹
2. **สร้างการพูดคุยกัน** เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวและมักไม่ได้รับพื้นที่ให้เกิดการโต้เถียงหรือพูดคุยเพื่อทำความเข้าใจกันอย่างแท้จริง

4. ศักยภาพที่หายไป : การถูกกีดกันออกจากการทำงานเนื่องด้วยเพศสภาพที่ยังมีอยู่จริง

การกีดกันผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ แม้จะเป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึงกันมาอย่างยาวนานแล้ว แต่ตัวเลขที่มีกลับแสดงให้เห็นว่าปัญหานี้ยังคงมีอยู่และไม่ได้หายไปไหน อีกทั้งยังขาดการจัดการอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จากผลการสำรวจโดย World bank ในปี พ.ศ.2561 พบว่า กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยยังคงถูกกีดกันจากการได้เข้าทำงานเนื่องจากเพศสภาพของตนในอัตราที่สูง โดยแบ่งเป็นกลุ่มบุคคลแปลงเพศ (Trans) 77%, เกย์ (Gay) 62.5%, และเลสเบียน (Lesbian) 49%⁵⁰⁻⁵² คิดเป็นค่าเฉลี่ยที่ร้อยละ 62.8 ซึ่งหากนำมาคำนวณร่วมกับการประมาณการสัดส่วนของ LGBTQIAN+ ในประเทศไทยจากค่าเฉลี่ยของสองแหล่งข้อมูล (5%, 8%) ได้ผลลัพธ์อยู่ที่ร้อยละ 6.5 จะได้เป็นช่วงของจำนวน LGBTQIAN+ ที่ถูกกีดกันจากการเข้าทำงานเนื่องจากเพศสภาพในประเทศไทย และผลิตภาพที่บริษัทสูญเสียไป ดังที่แสดงในภาพด้านล่าง

โดยจากผลการรายงานของ McKinsey⁵⁰ พบว่า การมีพนักงานที่เป็นบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศช่วยเพิ่มผลิตภาพให้บริษัททำกำไรได้มากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศถึงร้อยละ 35 เท่ากับว่าหน่วยงานในประเทศไทยได้สูญเสีย productivity ไปมากถึงร้อยละ 1.4 จากการกีดกันดังกล่าว และการที่แนวโน้มของคนรุ่นใหม่มุ่งไปในทิศทางที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ย่อมหมายความว่าส่งผลให้สัดส่วนของพนักงานในบริษัทมุ่งไปสู่ทิศทางที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นด้วยเช่นกัน⁵³

Fact Box

สถานการณ์ความหลากหลายทางเพศทั่วโลก จาก LGBT+ Pride 2021 Global Survey⁵⁴ ที่ทำการสำรวจคน 19,000 คนจาก 27 ประเทศทั่วโลก พบว่า คนยุคใหม่มีความหลากหลายทางเพศในสัดส่วนที่มากขึ้นตามลำดับ รวมถึงการที่ PWC ได้สำรวจความคิดเห็นของพนักงานผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีความสามารถสูง และผู้บริหารระดับสูงจากองค์กรต่างๆ ทั่วโลกจำนวน 231 ราย⁵⁵ พบว่ามีทิศทางที่เป็นบวกต่อกลุ่มลูกจ้างและเพื่อนร่วมงานที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยมองว่าการมีนโยบายที่ส่งเสริมความหลากหลายทางเพศเป็นการเพิ่มการเข้าถึงฐานลูกค้า และนอกจากจะเป็นปัจจัยสำคัญที่พนักงานยุคใหม่ใช้ตัดสินใจในการเลือกสถานที่ทำงานแล้ว ผลลัพธ์ยังได้แสดงให้เห็นว่าองค์กรที่ส่งเสริมความเท่าเทียมกันมีผลการดำเนินงานที่สูงกว่ามาตรฐานอีกด้วย

ในส่วนของสถานการณ์ในประเทศไทย ศูนย์สำรวจความคิดเห็นนิด้าโพล ได้เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “สังคมไทยคิดอย่างไรกับเพศที่ 3” ในเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ.2565⁵⁶ จากประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 1,310 หน่วยตัวอย่าง พบว่า ร้อยละ 87-93 ยอมรับเพื่อน เพื่อนร่วมงานในองค์กร และสมาชิกในครอบครัวที่เป็นเพศที่สามได้

สถานการณ์ของกฎหมายไทยในประเด็นที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน อาจบอกได้ว่า แม้จะมีกฎหมายเฉพาะหลายฉบับที่วางหลักเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติ แต่ยังไม่เหมาะสมและเพียงพอในการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติ โดยยังไม่ครอบคลุมถึงการเลือกปฏิบัติหลายกรณี เช่น การเลือกปฏิบัติในภาคเอกชนในมิติการจ้างแรงงานด้วยเหตุอื่นนอกจากเหตุแห่งเพศ^{57,58}

ข้อเสนอแนะโดย ILO ในการลดการกีดกัน LGBT ในสถานที่ทำงาน⁵⁹

ภาครัฐ (Governments)	ภาคธุรกิจ Employers' organizations and employers	สหภาพแรงงาน (Worker's organization)
<ol style="list-style-type: none"> 1. การทบทวนนโยบายระดับชาติและกฎหมายแรงงาน และปรับปรุงให้มีความเหมาะสมตามตราสารระหว่างประเทศ 2. การพูดคุยกับชุมชน LGBTQIAN+ และการเจรจากับองค์กรนายจ้างและองค์กรลูกจ้างเพื่อระบุอุปสรรคที่บุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน 3. ทำงานร่วมกับพันธมิตรที่หลากหลาย เช่น สมาคมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม สมาคมแรงงานนอกระบบ และภาคประชาสังคม เพื่อติดตามและจัดการกับการเลือกปฏิบัติในเศรษฐกิจนอกระบบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้คำแนะนำเรื่องนโยบายที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการสนับสนุนเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการไม่กีดกันบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศในที่ทำงาน 2. สร้างการร่วมมือกันระหว่างนายจ้าง รัฐบาล องค์กรลูกจ้าง และชุมชน LGBTQIAN+ ในการรวมบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของตลาดแรงงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำให้แน่ใจว่าแรงงานผู้มีความหลากหลายทางเพศจะสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพในการทำงาน และจะต้องมีการชี้แจงและระบุปัญหาที่กระทบต่อแรงงานกลุ่มนี้ไว้ในสัญญาและนโยบายของสถานที่ทำงาน 2. สนับสนุนสมาชิกผู้มีความหลากหลายทางเพศให้มีการพบปะพูดคุย และให้ความช่วยเหลือเพื่อสร้างเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานให้มีความเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น 3. ให้คำปรึกษากับสมาชิกที่เป็นผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเด็นต่างๆ เช่น ความปลอดภัย ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของการสำรวจโดยไม่ระบุตัวตน การสนทนากลุ่ม และ/หรือการนำเสนอและการอภิปรายในการประชุมสหภาพแรงงาน

ตัวอย่างบริษัทที่มีนโยบายสนับสนุนพนักงานที่เป็นบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ⁶⁰

Shell⁶¹	รวมเนื้อหาเกี่ยวกับ LGBTQIAN+ เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมด้านความหลากหลายและการรวม เป็นหนึ่งเดียว (D&I) เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ โดยดำเนินการในทุกประเทศที่เชลล์เข้าไปดำเนินธุรกิจ รวมทั้งประเทศที่ LGBTQIAN+ อาจจะมีข้อจำกัดทางกฎหมายที่เข้มงวด	
Johnson & Johnson	ขยายสวัสดิการการเบิกค่ารักษาพยาบาลให้กับคู่ชีวิตของพนักงานที่เป็นเพศเดียวกัน	
Google	มีสวัสดิการ เช่น สิทธิประกันชีวิตหรือประกันสุขภาพที่ครอบคลุมถึงคู่รักโดยที่ไม่มีการจำกัดเพศ สวัสดิการสำหรับการผ่าตัดศัลยกรรมแปลงเพศ และสิทธิลางานเพื่อดูแลบุตรที่รับมาเลี้ยง เป็นต้น	
Philip Morris	ได้รับการรับรองโดย Equal Salary Foundation ให้เป็นบริษัทที่จ่ายค่าตอบแทนพนักงานทุกระดับ ทุกเพศวัยอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ มีสวัสดิการต่างๆ เช่น การลาเพื่อเลี้ยงดูบุตรแบบใหม่ที่ไม่จำกัดเพศ และขยายสวัสดิการด้านสุขภาพที่ครอบคลุมไปยังคู่ชีวิตโดยไม่จำกัดว่าเป็นเพศ เป็นต้น	
Generali⁶²	มอบสวัสดิการแก่พนักงานทุกเพศสภาพให้มีสิทธิลาสมรสสูงสุด 5 วันต่อปี ลากิจเพื่อดูแลคู่ชีวิต 7 วันต่อปี พร้อมมอบสิทธิในการซื้อประกันสุขภาพกลุ่มให้แก่คู่ชีวิต	

5. พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม : ความเท่าเทียมที่ต้องรอเวลา

ประเด็นการสมรสเท่าเทียมเป็นประเด็นร้อนของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา โดยในประเทศไทยได้มีความพยายามขับเคลื่อนและผลักดันเพื่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างการใช้ชีวิตคู่โดยไม่จำกัดเพศ โดยได้มีการผลักดันทั้งสิ้น 2 ร่างโดยกลุ่มองค์กรที่แตกต่างกัน ได้แก่ “พ.ร.บ.คู่ชีวิต” และ “พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม”

1. พ.ร.บ.คู่ชีวิต

ร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต คือการออกกฎหมายใหม่ให้คนเพศเดียวกันที่อยากจะสมรสกัน สามารถจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิต (registered partnerships) ซึ่งไม่ได้ไปแตะต้องอะไรในประมวลกฎหมายแพ่ง และด้อยกว่าสถานะ “สมรสจดทะเบียน” ของชายกับหญิงตามประมวลกฎหมายแพ่งในหลายเรื่อง⁶³

2. พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม

พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม คือ การปลดล็อกข้อจำกัดต่างๆ ในการสมรส จดทะเบียนสมรส และใช้ชีวิตคู่เป็นคู่สมรส เนื่องจากปัจจุบันกฎหมายยังยอมรับการสมรสเฉพาะแค่เพศชาย-หญิง เท่านั้น แต่หากมีการผ่าน พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQIAN+) ไม่ว่าจะเพศสภาพใด ก็สามารถสมรส จดทะเบียนสมรส และเข้าถึงสวัสดิการจากรัฐที่เป็นประโยชน์ได้ เนื่องจาก “คู่สมรส” จะไม่จำกัดเฉพาะชาย-หญิง เท่านั้น แต่ครอบคลุมทุกเพศสภาพ ใช้ถ้อยคำที่เป็นกลางทางเพศมากขึ้น เช่น สามี-ภรรยา ปรับเป็น “คู่สมรส”, ชาย-หญิง ปรับเป็น “บุคคล”, บิดา-มารดา ปรับเป็น “บุพการี”⁶⁴

Timeline⁶⁵⁻⁶⁸

พ.ร.บ. คู่ชีวิต

2555

นที ธีระโรจนพงษ์ และอรุณพล จันทวี ร้องศาลหลังถูกปฏิเสธการสมรสที่ว่าการ อ.เมือง เชียงใหม่ ชี้สมรสได้แค่ระหว่าง ชาย-หญิง เท่านั้น นำไปสู่การร่างกฎหมายเพื่อรองรับสิทธิ

2556

เกิดการริเริ่มร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต ในรัฐบาลน.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

2557

เกิดรัฐประหาร ทำให้ไม่ถูกบรรจุวาระในสภา

2560-2563

ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต ผ่านมติครม. หลายครั้ง และถูกนำกลับไปรอแก้ไข เพื่อเข้าสภา

8 ก.ค. 2563

ครม.มีมติเห็นชอบหลักการร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต

17 พ.ย. 2564

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย สมรสได้แค่ระหว่าง ชาย-หญิง เท่านั้น

28 พ.ย. 2564

กลุ่ม 'ภาคีสร้างเพื่อการสมรสเท่าเทียม' เปิดให้เข้าชื่อนำเสนอร่าง พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม ภาคประชาชน

9 ก.พ. 2565

ร่างพ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม และ ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต เข้าสภาวาระที่ 1 แต่ สภามีมติให้ส่งให้ครม.ศึกษาอีก 60 วัน

7 มี.ย. 2565

ครม.เห็นชอบร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิตหลังมีการแก้ไข และไฟเขียวส่งเข้าสภา

16 มี.ย. 2565

สภาผ่าน ร่างพ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม และ ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต วาระ 1

21 พ.ย. 2565

บรรจุเข้าพิจารณาวาระ 2 และ 3 ในสภา

28 ก.พ. 2566

ปิดสมัยประชุมสุดท้ายของสภาผู้แทนราษฎรชุดที่มาจากกาเลือกตั้งในปี 2562 โดยกลไกการออก พิจารณาร่างกฎหมายต่างๆ จะหยุดลงจนกว่าจะได้สภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่เข้ามาทำหน้าที่ต่อ

ในการจะผลักดัน พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม ให้ต่อเนื่องในรัฐบาลชุดต่อไปโดยไม่ต้องกลับไปเริ่มต้นใหม่ตั้งแต่ต้น เจอนไขสำคัญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 147 วรรคสอง คือ คณะรัฐมนตรี (ครม.) ชุด หลังจากการเลือกตั้ง 2566 จะต้องร้องขอต่อรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบว่า สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี จะนำร่างกฎหมายที่ "ตกไป" นั้น มาพิจารณา "ต่อ" ได้หรือไม่ โดยต้องทำภายใน 60 วันนับแต่วันเรียกประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังการเลือกตั้ง

พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม

18 มี.ย. 2563

ก้าวไกลยื่นเสนอ ร่างพ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม ต่อสภา

พ.ย. 2563

ร่างพ.ร.บ.สมรสเท่าเทียมบรรจุวาระเข้าประชุมสภา

ประเทศที่มีการผ่านกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกันเรียบร้อยแล้ว⁶⁹⁻⁷²

(*ปีที่มีการประกาศบังคับใช้)

ประเทศ	ปีที่เริ่ม	ประเทศ	ปีที่เริ่ม
เนเธอร์แลนด์	2544	ไอร์แลนด์	2558
เบลเยียม	2546	โคลอมเบีย	2559
สเปน	2548	ฟินแลนด์	2560
แคนาดา (ใช้ทั้งประเทศ)	2548	มอลตา	2560
แอฟริกาใต้	2549	เยอรมนี	2560
นอร์เวย์	2552	ออสเตรเลีย	2560
สวีเดน	2552	ออสเตรีย	2562
โปรตุเกส	2553	ไต้หวัน (ประเทศแรกในเอเชีย)	2562
ไอซ์แลนด์	2553	เอกวาดอร์	2562
อาร์เจนตินา	2553	สหราชอาณาจักร	2563
เดนมาร์ก	2555	คอ스타ริกา	2563
บราซิล (ใช้ทั้งประเทศ)	2556	ชิลี	2565
ฝรั่งเศส	2556	สวิสเซอร์แลนด์	2565
อูรุกวัย	2556	สโลวาเนีย	2565
นิวซีแลนด์	2556	คิวบา	2565
ลักเซมเบิร์ก	2558	เม็กซิโก	2565
สหรัฐอเมริกา (ใช้ทั้งประเทศ)	2558	แอนโดรา	2566

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกฎหมายสมรสและ พ.ร.บ.ฉบับต่างๆ

	ไทย ^{73,74}				ไต้หวัน* (ประเทศแรก ในเอเชีย เมื่อปี 2562) ⁷⁵⁻⁸¹
	กฎหมายแพ่ง ปัจจุบัน (ชาย-หญิง)	ร่างแก้ประมวล กฎหมายแพ่ง (สมรสเท่าเทียม) เสนอโดย พรรคก้าวไกล	ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต เสนอโดย ครม.	ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต เสนอโดย พรรค ประชาธิปไตย	
เพศที่จดทะเบียน สมรส/คู่ชีวิต	ชาย-หญิง	บุคคล-บุคคล	ผู้ที่มีเพศกำเนิด เดียวกัน	บุคคล-บุคคล	ผู้ที่มีเพศกำเนิด เดียวกัน
อายุขั้นต่ำจดทะเบียน	17 ปี	18 ปี	17 ปี	17 ปี	18 ปี
เป็น คู่สมรส ตาม กฎหมาย	คู่สมรส	คู่สมรส	คู่ชีวิต	คู่ชีวิต	คู่สมรส
จัดการทรัพย์สิน ร่วมกัน	/	/	/	/	/
รับบุตรบุญธรรม	/	/	/	/	/
จดทะเบียนกับ ชาวต่างชาติ	/	/	/	/	/
รับมรดกคู่สมรส- คู่ชีวิต (กรณีไม่ได้ทำ พินัยกรรม)	/	/	/	/	/
คู่สมรสเสียชีวิตไม่ เสียภาษีมรดก และ ใช้นามสกุลคู่สมรส	/	/	X	X	/
สิทธิจัดการแทน ผู้เสียหายในคดีอาญา	/	/	/	/	ไม่ระบุ

* ที่มา : [Laws & Regulations Database of The Republic of China \(Taiwan\)](#)

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไต้หวัน ซึ่งเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียที่มีการผ่านกฎหมายสมรสเท่าเทียมออกมาในปี พ.ศ.2562 พบว่า พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียมที่ได้รับการเสนอโดยพรรคก้าวไกล มีความใกล้เคียงและสมบูรณ์เทียบเท่ากับทั้งกฎหมายสมรสฉบับเดิมของคู่ชาย-หญิง และกฎหมายสมรสของประเทศไต้หวัน ถือได้ว่าหากประเทศไทยมีการผ่านกฎหมายฉบับนี้จะเป็นอีกหนึ่งความก้าวหน้าของประเทศและของภูมิภาคในการสนับสนุนและผลักดันความเสมอภาคทางเพศให้เกิดขึ้นได้จริง โดยแม้ว่าในตอนแรก พ.ร.บ. ของประเทศไทยจะมีความครอบคลุมมากกว่าของประเทศไต้หวัน เนื่องจากคู่สมรสหรือคู่ชีวิตสามารถรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ ต่างจากไต้หวันที่การอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน ตัวบุตรบุญธรรมต้องมีสายเลือดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง (Joint Adoption) ทำให้คู่รักเพศเดียวกันไต้หวันไม่สามารถรับบุตรบุญธรรมที่มีได้มีสายเลือดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร่วมกันได้ แต่ในเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา สภานิติบัญญัติของไต้หวันผ่านการแก้ไขโดยอนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถรับเลี้ยงเด็กที่ไม่เกี่ยวข้องกับสายเลือดได้ นับเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญของความเท่าเทียมทางเพศในประเทศไต้หวันที่ไม่เคยหยุดพัฒนาแม้จะมีการผ่านกฎหมายสมรสของคู่รักเพศเดียวกันออกมาตั้งแต่ปี 2562 แล้วก็ตาม

ในส่วนของประเด็นเรื่อง พ.ร.บ.คู่ชีวิต แม้จะมีการเพิ่มสิทธิให้เพิ่มเติมจากฉบับแรก อ้างอิงจากฉบับที่มีการปรับแก้แล้วของเมื่อวันที่ 7 มิ.ย. 2565 เช่น สิทธิในการจัดการทรัพย์สินและทำธุรกรรมร่วมกันได้ เช่น การซื้ออสังหาริมทรัพย์ การซื้อยานพาหนะ สิทธิที่คู่ชีวิตจะสามารถรับเลี้ยงบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ สิทธิการฟ้องหย่าเหมือนกับคู่สมรสและสามารถเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูต่อศาลได้ และกรณีที่คู่รักเสียชีวิตสามารถรับมรดกตามกฎหมายได้ เป็นต้น แต่ก็ยังถือว่าล่าช้าและไม่ทัดเทียมกับสิทธิของคู่สมรสชาย-หญิงตามกฎหมายแพ่ง โดยละเอียดอีกหลายแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลสองคนจะใช้ชีวิตร่วมกันทั้งไป เช่น สิทธิในการหมั้น สิทธิในการรับมรดกจากอีกฝ่ายโดยไม่ต้องเสียภาษีมรดก สิทธิในการรับประโยชน์ทดแทนตาม พ.ร.บ.ประกันสังคม สิทธิการใช้นามสกุลของคู่สมรส สิทธิในการเป็นผู้อนุบาล-ผู้พิทักษ์กรณีอีกฝ่ายเป็นคนไร้-เสมือนไร้ความสามารถ และสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพกรณีที่เกิดเหตุเป็นเหตุเป็นโมฆะ เป็นต้น^{66,82}

แหล่งข้อมูล

1. Statistics Canada. Canada is the first country to provide census data on transgender and non-binary people. <https://www150.statcan.gc.ca/n1/daily-quotidien/220427/dq220427b-eng.htm>
2. Government Equalities Office. National LGBT Survey. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/722314/GEO-LGBT-Survey-Report.pdf
3. Wikipedia. Australian Marriage Law Postal Survey. https://en.wikipedia.org/wiki/Australian_Marriage_Law_Postal_Survey
4. National Center for Transgender Equality. National Transgender Discrimination Survey: Full Report. <https://transequality.org/issues/resources/national-transgender-discrimination-survey-full-report>
5. ThaiPublica. LGBT+ เปิดกว้างสู่สังคมที่เท่าเทียม พี่งพาแต่ไม่พี่งพี่ง. <https://thaipublica.org/2022/01/future-thailand-thuttai-keeratipongpaiboon/#::~:~:text=แม้ว่าการสำรวจประชากรที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็น>
6. workpointTODAY. ความเปลี่ยนแปลงของ ‘เทคโนโลยี’ และ ‘ความหลากหลาย’ หมุดหมายสำคัญของความสำเร็จในโลกธุรกิจยุคใหม่. Accessed 2 พ.ค., 2566. <https://workpointtoday.com/meta-pride-month-2022/>
7. Marketeer Online. โอกาสทางธุรกิจ LGBT แขนงดีไม่เข้า LGBT พลาดมากเลยแม่. <https://marketeeronline.co/archives/143432>
8. Government of Canada. Federal 2SLGBTQI+ Action Plan... Building our future, with pride. <https://women-gender-equality.canada.ca/en/free-to-be-me/federal-2slgbtqi-plus-action-plan.html>
9. Government Equalities Office. LGBT Action Plan. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/721367/GEO-LGBT-Action-Plan.pdf
10. Victorian Agency for Health Information. The health and wellbeing of the lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex and queer population in Victoria | Findings from the Victorian Population Health Survey 2017. <https://www.safercare.vic.gov.au/sites/default/files/2020-09/The-health-and-wellbeing-of-the-LGBTIQ-population-in-Victoria.pdf>
11. The White House. FACT SHEET: Biden-Harris Administration Releases First-Ever Federal Evidence Agenda on LGBTQI+ Equity. <https://www.whitehouse.gov/ostp/news-updates/2023/01/24/fact-sheet-biden-harris-administration-releases-first-ever-federal-evidence-agenda-on-lgbtqi-equity/>
12. Mahidol University U, PLAN International,. Bullying targeting secondary school students who are or are perceived to be transgender or same-sex attracted: types, prevalence, impact, motivation and preventive measures in 5 provinces of Thailand (tha). https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227518_tha
13. iLaw. เปิดดูวิจัย “การรังแกกันในกลุ่มนักเรียนที่เป็น LGBT ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของไทย”. <https://ilaw.or.th/node/4268>
14. ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง Thai Civil Rights and Investigative Journalism (TCIJ). นักเรียน LGBT ถูกรังแก แรงถึงแก่อาย-ครมอมองแค่เด็กเล่นกัน. <https://www.tcijthai.com/news/2015/03/scoop/5710>
15. The Victorian Government. The Victorian LGBTIQ+ Strategy. <https://www.vic.gov.au/victorian-lgbtqi-strategy>
16. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. มาตรการในการต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคม. <https://lawforasean.krisdika.go.th/File/files/Anti-Bullying%20Laws.pdf>
17. กระทรวงยุติธรรม. กฎหมายนำรัฐ ตอนที่ 284 : หยุดการ Cyberbullying โทษจำคุก 1 ปี ปรับ 2 หมื่นบาท. <https://www.moj.go.th/view/56312>
18. TIME. Thailand’s Intolerance of Its Own LGBT Community Will Surprise You. <https://time.com/12603/thailands-intolerance-of-its-own-lgbt-community-will-surprise-you/>

19. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). เปิดจุดเปลี่ยนการยอมรับ LGBTQ. <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/article/เปิดจุดเปลี่ยนการยอมรับ-lgbtq>
20. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). ครอบคลุม จุดเริ่มต้น และจุดเปลี่ยนของมายาคติ. <https://www.thaihealth.or.th/ครอบคลุม-จุดเริ่มต้น-และ/>
21. Thai PBS. จีรัฐ แก่ปัญหาความรุนแรงใน LGBTQ. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/287104>
22. Thailand Plus Online. สสส. – สมาคมเพศวิถีศึกษา ทางร่างยุทธศาสตร์สุขภาพกลุ่ม LGBTQIAN+ ฉบับแรกของไทย ขจัดเลือกปฏิบัติ-ละเมิดสิทธิ-ตีตรา. <https://www.thailandplus.tv/archives/221071>
23. UNECE. IN-DEPTH REVIEW OF MEASURING GENDER IDENTITY Prepared by Canada and the United Kingdom. <https://unece.org/sites/default/files/2021-01/In-depth%20review%20of%20Measuring%20Gender%20Identity%20for%20bureau.pdf>
24. Office for National Statistics. Sex and gender identity question development for Census 2021. <https://www.ons.gov.uk/census/censustransformationprogramme/questiondevelopment/sexandgenderidentityquestiondevelopmentforcensus2021>
25. Statistics Canada. Age, Sex at Birth and Gender Reference Guide, Census of Population, 2021. <https://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2021/ref/98-500/014/98-500-x2021014-eng.cfm>
26. Australian Bureau of Statistics. Standard for Sex, Gender, Variations of Sex Characteristics and Sexual Orientation Variables. <https://www.abs.gov.au/statistics/standards/standard-sex-gender-variations-sex-characteristics-and-sexual-orientation-variables/latest-release>
27. Vox. “Discrimination is doing its dirty work”: a new survey looks at the effects of anti-LGBTQ hate. https://www.vox.com/identities/2017/5/2/15505132/lgbtq-discrimination-cap-survey?fbclid=IwAR3t-jk3MEq7uHHuT-aCujArDyaNFwPaCsJdW_IPnz14LdceNBXGjpicTpc
28. Natthanont Sukthungthong PB. Wai Series: A Preliminary Statistical Study. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/easttu/article/vjew/241362>
29. กรุงเทพธุรกิจ. สองมูลค่าตลาด 'ซีรีส์วาย' เรื่องรัก 'ชายชาย' ที่ได้ใจคนดูทุกเพศ. <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/884794>
30. TIME. Thailand’s Boys’ Love Dramas Are Changing the Way Many People View Gay Romance. <https://time.com/6208817/thailand-bl-dramas-popularity/>
31. National News Bureau of Thailand (NNT). Thailand Kickstarts Tourism Campaigns through “BL Dramas”. <https://thainews.prd.go.th/en/news/detail/TCATG220630141319879>
32. ประชาไท. เปิดปม 'ซีเอ็ด' แบนเรื่องเพศ: มุมมอง LGBT และอื่นๆ คำขอโทษจากผู้บริหาร. <https://prachatai.com/journal/2012/12/44075>
33. Dek-D. มาแล้ว! สถิตินิยาย Dek-D ปี 2019 มาดูกันว่า ปีนี้ใครเขียนและนักอ่านมีการใช้งานนิยาย Dek-D อย่างไรกันบ้าง. <https://www.dek-d.com/writer/54275>
34. ธนาคารแห่งประเทศไทย. ธุรกิจผลิตสื่อบันเทิงไทย ผลักดันอย่างไรให้ไปทั่วโลก. https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/FAQ/FAQ_199.pdf
35. The Bangkok Insight. CEA เปิดโครงการยกระดับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ไทย ชูพลัง Soft Power สร้างโอกาสเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจไทย. <https://www.thebangkokinsight.com/news/business/719302/>
36. ไทยโพสต์. รัฐบาลเดินหน้าดัน ซีรีส์วาย บุกตลาดโลก หลังยอดส่งออกโต. <https://www.thaipost.net/main/detail/108545>
37. GQ THAILAND. หรือ 'ซีรีส์วาย' นี้แหละคือซอฟต์พาวเวอร์ของไทย. <https://www.gqthailand.com/culture/article/series-y-soft-power>
38. กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. ซีรีส์วายกับช่องว่างในการขับเคลื่อนความหลากหลายทางเพศ. <https://www.thaimediafund.or.th/20220609-2/>
39. สถาบันปรีดี พนมยงค์. เมื่อสื่อวาย (Y) เติบโต ในขณะที่สิทธิความหลากหลายทางเพศถูกละเลย. <https://pridi.or.th/th/content/2021/11/899>
40. บีบีซี. LGBT: ชีวิตนอกกรีตของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้. <https://www.bbc.com/thai/thailand-61934363>
41. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สถิติศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม. <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/04.aspx>

42. Salika. หนึ่งในงานวิจัยที่สะท้อนชีวิตเด็กไทยและสังคมไทยคือเรื่อง การแก่งแย่งกันของเด็กนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการเก็บข้อมูลของดีแทค.
<https://www.salika.co/2019/06/24/cyberbullying-research-by-dtac/>
43. สำนักข่าวอิสรา. ความยุติธรรมของครูไม่น่าเชื่อถือ! เมื่อเด็ก LGBT ตกเป็นเป้าโดนรังแกมากกว่านร.ชาย-หญิง.
<https://www.isranews.org/article/isranews-scoop/92414-repoer06-10.html>
44. NIDA. เศรษฐศาสตร์ว่าด้วย “การกีดกันต่อเพศทางเลือก” ในประเทศไทย.
<https://econ.nida.ac.th/2022/06/เศรษฐศาสตร์ว่าด้วย-การ-2/>
45. บีบีซี. LGBTQ+ : จุดยืนของมุสลิมทั่วโลกต่อความหลากหลายทางเพศ เหมือนกันหมดจริงหรือไม่.
<https://www.bbc.com/thai/international-61852728>
46. The MATTER. LGBTQ กับพื้นที่เทาๆ ในสังคมมุสลิม ถึงเวลาหรือยังที่จะหยิบเรื่องนี้มาพูดคุย?
<https://thematter.co/social/talk-with-warich-noochouy/128699>
47. workpointTODAY. สมรสเท่าเทียม-ศาสนา-ความรัก ในมุมมอง “ปอแน” LGBT+ มุสลิมชายแดนใต้.
<https://workpointtoday.com/southern-lgbt/>
48. ประชาไท. กิจกรรม 'LGBTQIAN+ ในสังคมมุสลิม' ความเป็นอิสลามิกชนกับการดำรงอัตลักษณ์ตามเพศสภาพ.
<https://prachatai.com/journal/2021/08/94487>
49. Lodi H. The Muslim Women Using Feminine Pronouns for Allah. the revealer.,
<https://therevealer.org/the-muslim-women-using-feminine-pronouns-for-allah/>
50. workpointTODAY. องค์กรกำลังพลาดอะไร หากกีดกันความหลากหลายทางเพศ.
<https://workpointtoday.com/gender-discrimination/>
51. The World Bank Group. การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของกลุ่ม LGBTI ในประเทศไทย.
<https://documents1.worldbank.org/curated/en/527451521822208295/pdf/124554-v1-THAI-Executive-Summary-Thai-23-March-format.pdf>
52. UNDP Thailand. BEING LGBT IN ASIA: รายงานในบริบทของ ประเทศไทย.
https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/asia_pacific_rbap/rbap-hhd-2014-blia-thailand-country-report-thai_0.pdf
53. Boston Consulting Group. A New LGBTQ Workforce Has Arrived—Inclusive Cultures Must Follow.
<https://www.bcg.com/publications/2020/inclusive-cultures-must-follow-new-lgbtq-workforce>
54. Ipsos. LGBTQ+ Pride 2021 Global Survey points to a generation gap around gender identity and sexual attraction. <https://www.ipsos.com/en/lgbt-pride-2021-global-survey-points-generation-gap-around-gender-identity-and-sexual-attraction>
55. PwC. ทำไมธุรกิจยุคใหม่ต้องใส่ใจความหลากหลายทางเพศ? <https://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20190628.html>
56. สำนักข่าวอิสรา. นิด้าโพลชี้ ปชช. 90.61% ยอมรับ-สนับสนุนLGBTQเรื่องสถานภาพการสมรสได้เกินครึ่ง.
<https://www.isranews.org/article/isranews-other-news/109527-isranews-329.html>
57. สาวตรี สุขศรี. พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558: ปัญหาของบทบัญญัติและ การบังคับใช้. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2564;4:532.
58. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. โครงการวิจัยเรื่องกฎหมายว่าด้วยความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ. <https://www.nhrc.or.th/getattachment/c42f360e-28b8-407a-8697-799269b84579/aspix>
59. International Labour Organization (ILO). Inclusion of lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex and queer (LGBTIQ+) persons in the world of work: A learning guide.
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---gender/documents/publication/wcms_846108.pdf
60. The Rainbowlist. 7 บริษัทในไทย ที่มีนโยบายสนับสนุนพนักงาน LGBTQ+.
https://www.facebook.com/therainbowlist/photos/a.110265977871826/155732789991811/?paipv=0&eav=Afbg_SCxQ5qh1uBVYkXqOv_ku4O60SquL-Z32L_UcuKi3hOBYLKqkofdQ29fDyNvqN8&_rdr
61. Shell. การสนับสนุนพนักงาน LGBT มากความสามารถที่เชลล์.
https://www.shell.co.th/th_th/careers/diversity-inclusion/lgbt-talent-at-shell.html
62. GENERALI. เจนเนอราลี่ไทยแลนด์ ตอกย้ำความเท่าเทียมกลุ่มพนักงาน LGBTQI+ มอบสิทธิลาแต่งงาน-ลาคลอดแล ‘คู่ชีวิต’. <https://generalico.th/news-event/pride-month-lgbtq-for-generalistaff/>

63. ไทยโพสต์. เทียบชัดๆ 'ปริญญา' ให้มุมมอง พ.ร.บ.คู่ชีวิต กับ สมรสเท่าเทียม เราควรเลือกแบบไหน. <https://www.thaipost.net/x-cite-news/165620/>
64. ไทยรัฐ. "สมรสเท่าเทียม" คืออะไร ประโยชน์ที่ LGBTQIA+ จะได้รับมีอะไรบ้าง? <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2420562>
65. THE STANDARD. 'ประวัติศาสตร์จะไม่ซ้ำ ประวัติศาสตร์จะต้องเปลี่ยน' ย้อนรอย 13 ปี การต่อสู้เพื่อ #สมรสเท่าเทียม. <https://thestandard.co/fight-for-equal-marriage-history/>
66. workpointTODAY. สรุปข้อมูล "สมรสเท่าเทียม" อยู่ตรงไหน สนับสนุนเท่าไร ผ่านแล้วได้อะไร. <https://workpointtoday.com/lgbt-221124/>
67. mangozero. ย้อนดูไทม์ไลน์ การต่อสู้ในสภาเพื่อสิทธิที่ทัดเทียมของชาว LGBTQIA+ ใน "พ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม". <https://www.mangozero.com/marriage-equality/>
68. iLaw. #สมรสเท่าเทียม ยังไปต่อได้! ถ้ากรม. ชุดหน้าขอให้สภาพิจารณาต่อ. <https://ilaw.or.th/node/6379>
69. PPTVHD36. สมรสเท่าเทียม กับ 30 ประเทศที่เห็นชอบด้วยกฎหมาย เปิดความเท่าเทียมหลากหลายทางเพศ. <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/160775>
70. Thai PBS. เปิดไฟ 30 ประเทศทั่วโลก รongรับเพศเดียวกันแต่งงานถูกกฎหมาย. <https://thevisual.thaipbs.or.th/gender-on-screen/same-sex-marriage/>
71. Pew Research Center. Same-Sex Marriage Around the World. <https://www.pewresearch.org/religion/fact-sheet/gay-marriage-around-the-world/>
72. Wikipedia. Legal status of same-sex marriage. https://en.wikipedia.org/wiki/Legal_status_of_same-sex_marriage
73. iLaw. เทียบชัดๆ ร่างพ.ร.บ.แก้ประมวลกฎหมายแพ่ง #สมรสเท่าเทียม ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต ต่างกันยังไง? <https://ilaw.or.th/node/6169>
74. บีบีซี. สมรสเท่าเทียม : เปิด 9 สาระสำคัญของ ร่างพ.ร.บ.คู่ชีวิต ฉบับ ครม. เห็นชอบ แต่ ก้าวไกลเห็นว่า "ไม่เท่าเทียม". <https://www.bbc.com/thai/thailand-53332376>
75. THE STANDARD. ถอดบทเรียนการเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิสมรสเท่าเทียม LGBT ของ NGO ได้หวั่น ย้อนมองไทย ทำไมยังไม่คืบหน้า. <https://thestandard.co/taiwan-lgbtq-ngo/>
76. THE STANDARD. ถอดบทเรียนสมรสเท่าเทียม LGBT ได้หวั่น (ตอนที่ 2): การต่อสู้ที่ยังไม่สิ้นสุดเพื่อการสมรสเท่าเทียมที่แท้จริง. <https://thestandard.co/lgbt-taiwan/>
77. The China Project. Taiwan to allow transnational same-sex marriage. <https://thechinaproject.com/2023/01/20/taiwan-to-allow-transnational-same-sex-marriage/>
78. The Taipei Times. Same-sex marriage curb eased; China still excluded. <https://www.taipetimes.com/News/front/archives/2023/01/21/2003792946>
79. Taipei Economic and Cultural Office. Taiwan becomes first Asian country to legalize gay marriage (update). https://www.taiwanembassy.org/usmia_en/post/5090.html
80. Laws & Regulations Database of The Republic of China (Taiwan). Act for Implementation of J.Y. Interpretation No. 748. <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=B0000008>
81. Feng E. Same-sex couples will now have full adoption rights in Taiwan. NPR. <https://www.npr.org/2023/05/16/1176433353/taiwan-same-sex-adoption-rights>
82. The MATTER. ทำไมต้องสมรสเท่าเทียม? เทียบร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต-สมรสเท่าเทียม ฉบับ กมธ.แก้ไข. <https://thematter.co/social/marriage-equality-bill-2nd-reading/192318>

เกี่ยวกับสถาบันอนาคตไทยศึกษา

ThailandFuture (สถาบันอนาคตไทยศึกษา) เป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์แนวโน้มของอนาคต และทำหน้าที่เป็น “ตัวเร่ง-ตัวรวม” ทรัพยากรของประเทศเพื่อค้นหาทางออกนโยบายรูปแบบใหม่ โดยทำหน้าที่เป็นแพลตฟอร์มนโยบาย (Policy Platform) ที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนอนาคตของประเทศผ่านการเชื่อมต่อผู้รับนโยบายเข้ากับผู้คิดนโยบาย ผ่านการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีหลักฐานเพื่อนำไปสู่นโยบายและอนาคตที่ดีกว่า โดยมีภารกิจ 3 เสาหลัก ดังนี้

1. **การพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital)** ส่งเสริมการพัฒนาทุนมนุษย์ในรูปแบบใหม่ ๆ บนพื้นฐานของข้อมูล เพื่อนำไปสู่การวัดประสิทธิภาพมาตรการและการใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่า ตอบโจทย์ความท้าทายอนาคตและบริบทประเทศ
2. **การสร้างสังคมเสมอภาค (Inclusive Society)** ขับเคลื่อนสังคมไทยสู่ความเสมอภาค เพิ่มโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรแก่ประชาชนไทยอย่างเป็นธรรม
3. **การปฏิรูปภาครัฐ (Government Transformation)** เพื่อสร้างความคล่องตัวในการทำงาน ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนชาวไทย และพร้อมรับมือความท้าทายในอนาคต

ท่ามกลางความท้าทายเบื้องหน้า อุปสรรคเก่าเบี่ยงหลัง และเทรนด์อนาคตที่กำลังเกิดขึ้น ทำให้นโยบายสาธารณะต้องปลดล็อกขั้นตอนวิธีคิดและทำนโยบาย โดยเชื่อมต่อเข้ากับประชาชน ท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดทุกข้อต่อของห่วงโซ่นโยบาย เพื่อให้ได้นโยบายสาธารณะยุคใหม่ที่เข้าใจและคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง (Total Involvement) ผสานพลังปัญญาและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน (Featuring) มองไกลถึงอนาคต (Forward Looking) รวมถึงการมุ่งเน้นใช้ข้อมูลในการขับเคลื่อนสนับสนุนการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลหลักฐาน (Data-Driven) เป็นอิสระทางความคิดและการลงมือทำ (Non-Partisan) และเน้นลงมือทำจริง (Action-Based) ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงตัวตนของ ThailandFuture

